

Dr. Bárány Nándor élete és munkássága

Dr. Bárány Nándor a Budapesti Műszaki Egyetem nemzetközi hírű tanára volt , aki egyaránt volt kiváló tanár, és kiváló tudós, kiváló mérnök, és kiváló művész.

Dr. Bárány Nándor élete

Rendesi Bárány Nándor nemesi családban, Kisbéren született 1899. május 31-én. Élete a XX. századra jellemző módon alakult. Ez a század sok fiatal tehetség karrierjét törte derékba.

Bárny Nándort is érettségi vizsgája után, 1918-ban, 19 éves korában rögtön behívták katonának. Az olasz hadszíntérre került, ahonnan hadapródjelölt őrmesterként tért haza. Mérnöki oklevelét is katona-tisztként szerezte meg, 1928-ban, a budapesti Műegyetem Gépészmérnöki Karán. Ezután Süss Nándor üzeméhez (a későbbi Magyar Optikai Művekhez) osztották be, mint a honvéd ellenőrző kirendeltség vezetőjét.

Rövid idő alatt nagy jártasságra tett szert a katonai optikai eszközök tervezése terén. Kiváló tüzérségi műszereket tervezett, így többek között egy prizmás figyelőtávcsövet, valamint egy 1,25 méter alapvonalú távolságmérőt, amelynek mérési határa 15 kilométer volt. Tervezett újszerű prizma- és tükörfoglalásokat, új megoldású prizmát, okulárlencsét, szálkereszt-megvilágítást és számos más optikai elemet. A katonai berendezéseken kívül foglalkozott különféle világítási megoldásokkal is (kirakat-világítás, műtőlámpa stb.).

Bárány Nándort 1944 novemberében a Magyar Optikai Művekkel Sopronba, majd Ausztriába telepítették ki. Hazatérése után 1948-ban alezredessé, 1949-ben ezredessé léptették elő.

A háború után a Gamma Rt. tudományos tanácsadójaként működött, és ő szervezte meg a Gamma Művek optikai osztályát.

1949-ben Dr. Bárányt, mint tényleges szolgálatot teljesítő ezredest nevezték ki az akkor alapított Optikai és Finommechanikai Központi Kutató Laboratórium igazgatójává.

Dr. Bárány Nándor tanári pályafutása

1956-ban megvált intézetétől és 1957-től a Műszaki Egyetem akkor megalapított Finommechanika, Optika Tanszékén tanszékvezető egyetemi tanár lett. Már 1954-től félállású docensként oktatott a Műszaki Egyetem Villamos Kari Műszer és Finommechanika Tanszékén, így tapasztalt oktatóként kezdte a tanszék vezetését. Tanszékvezetőként megalapozta a magyar műszaki optikai felsőoktatást. 1967-ben történt nyugdíjazása után is dolgozott, hetente többször is bejött a tanszékre, ahol a fiatal oktatókkal mindig szívesen beszélte meg a felmerülő szakmai kérdéseket és bőkezűen osztotta szaktanácsait, egészen 1977-ben bekövetkezett haláláig.

1947-ben, saját költségén megjelentette az Optikai Műszerek Elmélete és Gyakorlata című könyvsorozatának első kötetét. Ennek az igen jelentős, hatkötetes műnek a terjedelme mintegy 4.500 oldal, melyben 5.700 ábra, kép segíti a témák jobb megértését. Ez a hatalmas alkotás, mely rövid néhány év alatt készült el, lehetővé tette, hogy előadásai ne a tananyag

száraz ismertetésére szorítkozzanak. Ehelyett kiválasztott egy-egy érdekes, Magyarországon kifejlesztett műszert, és azt elméleti és gyakorlati szempontból a teljes mélységig kielemezte. Hallgatói szívesen látogatták előadásait és büszkék voltak rá, hogy az ő tanítványai lehettek. Címet és rangot jelentett ehhez az iskolához tartozni.

Dr. Bárány Nándor tudományos munkássága

Az Optikai Műszerek Elmélete és Gyakorlata nemcsak tankönyvnek volt rendkívül hasznos, hanem tudománytörténeti szempontból is pótolhatatlan forrásműnek bizonyult. Bárány professzor a munkássága idején létrejött valamennyi optikai és műszeripari hazai terméket megörökítette, és összevetette a külföldi kortárs termékekkel. A hat kötet számos olyan műszer részletes leírását tartalmazza, amelynek ma már egyetlen példánya sem létezik, mert az utolsó a Berlieni Műszaki Múzeumban pusztult el a II. világháborúban.

Tudományos eredményeinek nagy része sajnos nem került nyilvános közlésre, mivel katonai üzemben, a MOM-ban jött létre. Csak néhány külső megrendelésre készült jelentős új eredménye ismert, például a lágyszerű objektív, a HAFAR, vagy az első polarizációs szűrő elkészítése. A látás fizikai, fiziológiai és pszichológiai kérdéseinek kutatásában is kiemelkedő eredményre jutott. Felismerte, hogy az emberi szem a vizuális műszerek szerves részét alkotja, ezért ezeket a műszereket az emberi szem modelljével együtt kell megtervezni ahhoz, hogy az eredmény megfelelő legyen.

Tudományos eredményeinek elismerését kitüntetései mutatják:

- 1951 Kossuth-díj (honvédelmi szempontból nagy jelentőségű munkájáért)
- 1952 a műszaki tudományok doktora (Optikai mikrométerek)
- 1953 a Munka Vörös Zászló Érdemrendje
- 1954 a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja
- 1955 a Honvédségtől kapott Kiváló Szolgálatért Érdemrend

Dr. Bárány Nándor, a mérnök

A két világháború között Bárány professzor több világcég meghívására meglátogatta azok üzemét, és részletesen megismerte termékeik előállítási módját. Többek között felkereste az alábbi világhíres cégeket:

Goerz-gyár, Bécs
Zeiss-Művek, Jéna
Leitz-Művek, Wetzlar
Askania-gyár, Berlin
Rodenstock-gyár, München
Steinheil-gyár, München
Fuess-gyár, Berlin
Galileo gyár, Firenze
Philipps-gyár, Einhoven

Egyike volt azoknak az egyetemi tanároknak, akik szívesen vezettek laboratóriumi gyakorlatokat, ahol szinte elkápráztatta a hallgatókat kimeríthetetlen gyakorlati ismeretanyagával és manuális ügyességével.

Dr. Bárány Nándor, a művész

Kedvelt témája volt a műszaki tudományos és a művészi fényképezés. Foglalkozott a művészi megvilágítás, és a helyes perspektíva kérdéseivel. Könyveinek illusztrációit nemcsak szakmailag tökéletesen, hanem esztétikailag is kifogástalan fényképekkel maga készítette.

Fényképein gyakran különleges fizikai vagy optikai jelenségeket ábrázolt művészi színvonalon. Ezek a képek a fényművészet kiemelkedő alkotásai közé tartoznak.

Tanszékünk megalapításának hatvanadik évfordulóján méltán vagyunk büszkék első tanszékvezetőnkre, Dr. Bárány Nándorra.

